

SLUŽOBNÍCTVO KUCHYNE NA PANOVNÍCKOM DVORE ■

Sídlom stredovekého kráľovského dvora v Uhorsku bol Budínsky hrad, kde zostala časť dvora aj vtedy, keď sa panovník zdržiaval na inom mieste. Na čele hradu stál kapitán, ktorý bol zároveň členom kráľovskej rady. Kráľovské panstvá spravoval budínsky provizor, tiež člen kráľovskej rady, niekedy tieto dva posty zastával jeden človek. Spoločnosť stredovekého jagelovského uhorského dvora, odhladnuc od stráže budínskeho hradu a kaplnky, sa delila na dve skupiny. Boli to jednak dvorania (*aulici*), čiže služobníci paláca, ktorí disponovali osobitnými právami a obyčajný personál, ktorý pochádzal z nižšej spoločenskej vrstvy. V hierarchii boli najvyššie po panovníkovi familiári, ktorí vzišli z magnátov a významných šľachticov. Pod nimi boli komorníci (*cubicularii*) a stolníci (*dapifer*), mládenci a napokon pážatá – učni (*pueri*).

V čase panovania Mateja Korvína stál na čele dvora hlavný dverník (*magister janitorum*), ktorý bol vtedy zároveň aj dvormajstrom. Pod ním bol hlavný pohárnik (*magister pincernarum*), hlavný stolník (*magister dapiferorum*) a hlavný stajník (*magister agazonum*). Z týchto hodností vykonával svoj úrad iba dvormajster, ostatní, keďže išlo o významných šľachticov, mali na to svojich podriadených. Na rozdiel od iných zahraničných panovníckych dvorov, na uhorskom panovníckom dvore sa tieto hodnosti nededili.

Na čele dvora stál dvormajster, ktorý riadil aj stravovacie ceremónie. V roku 1490 vznikla od neho nezávislá nová dvorská hodnosť hlavného komorníka (*magister cubiculariorum domini regis*), ktorý riadil kráľovských komorníkov a mal na starosti všetkých tých, ktorí slúžili v panovníkových komnatách.¹³⁹

Na čele kuchyne stál kuchynský šafár (*dispensator regius*), ktorý riadil a dozeral na celú kuchyňu. Mal na starosti zásobovanie kuchyne, spolu so svojim zástupcom kontroloval čerstvosť potravín a dohliadal aj na úschovu zásob. Disponoval peňažným obnosom určeným na kuchyňu, z čoho platil zamestnancov kuchyne, kupoval potrebné kuchynské riady a potraviny. Patrila

¹³⁹ KUBINYI, A királyi udvar a Jagelló - korban, s. 312-320.